

Verlag Werkbezoek U16 watermiddag

Datum: 27 oktober 2020

Tijdstip: 15.00 – 16.30

Locatie: Digitaal (via zoom)

Aanwezig

U16 bestuurders REP en Netwerk Water&Klimaat

Bestuurders Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en waterschap AGV

Aanleiding

We merken allemaal in toenemende mate de gevolgen van klimaatverandering. We hebben steeds meer te maken met hevige neerslag, langere perioden van droogte, langere en hetere hittegolven en binnen afzienbare termijn ook met de stijging van de zeespiegel. Al deze gevolgen kunnen niet binnen het huidige watersysteem opgevangen worden, maar we zullen hier in de ruimtelijke inrichting rekening mee moeten houden. Nu we aan de vooravond staan van richtinggevend ruimtelijke keuzes heeft HDSR voor de U16 gemeenten deze middag georganiseerd over deze uitdagingen én kansen die ontwerpen met water bieden.

Welkom en introductie aanwezige bestuurders

Het doel van de middag is om na twee goede inleidingen door externe sprekers in gesprek te gaan over de betekenis voor de U16-regio. Dit is voorbereid door:

- Els Otterman, hoogheemraad Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden,
- Marieke Schouten, wethouder Nieuwegein en voorzitter Netwerk Water&Klimaat,
- Peter Steijn, ambtelijk opdrachtgever REP (bij afwezigheid bestuurlijk trekkers REP).

Gespreksleider is Roelof Bleker, voorzitter CvB Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, eerder bestuurder bij VNG en gemeente Enschede en ex-dijkgraaf waterschap Rivierenland.

Presentatie Marjolijn Haasnoot

Marjolijn Haasnoot is onderzoeker adaptief deltamanagement en klimaatverandering bij Kennisinstituut Deltares en lead auteur van het 6e IPCC-assessment rapport. Haar presentatie gaf mee dat we nu een fijnmazig watersysteem hebben, waarmee we de gevolgen van klimaatverandering niet kunnen opvangen. Het Amsterdam-Rijnkanaal kan bijvoorbeeld de hevigere neerslag niet snel genoeg verwerken. En bij snellere zeespiegelstijging is het versterken van dijken op termijn onvoldoende. We hebben een 'plan B' nodig voor het water. Er moet nagedacht worden over grootschalige aanpassingen als 'aanvallen', 'verdedigen' en 'terugtrekken'. Haar oproep is om de tijd die we nu nog hebben goed te benutten met strategische keuzen: kies voor integrale oplossingen, flexibele investeringen en "ademruimte" voor waterbeheer. En het meenemen van klimaatadaptatie nú in (herstel)beleid voorkomt hogere kosten later.

Aansluitend vroeg Roelof welke gemeenten last krijgen van de te beperkte opvang op het Amsterdam-Rijnkanaal. Els antwoordde dat dit voor een groot deel van het gebied geldt. Vooral het stedelijke midden en noordwesten (Utrecht, Nieuwegein, IJsselstein, Houten, Stichtse Vecht en Ronde Venen) maar ook de westelijk gelegen gemeenten, via Rijnland.

Presentatie Berno Strootman

Berno Strootman is landschapsarchitect en Rijksadviseur van de fysieke leefomgeving en mede auteur van het toekomstperspectief Panorama Nederland. Zijn presentatie ging over de grote opgaven (energietransitie, woningbouwopgave, klimaatadaptatie en landbouwtransitie), waarbij we een gedeeld verlangen als motor voor verandering zouden moeten aanspreken. Zijn oproep is om de opgaven te

verbinden, naar een rijk boerenland en energieneutraal Nederland met maximale ruimtelijke kwaliteit. Waarbij reliëf sturend wordt, functie volgt peil. Zorg dat alle wateropgaven ook ruimtelijke opgaven zijn, en dat elke ruimtelijke opgave voortbouwt op een visie op een robuust en klimaatadaptatief watersysteem: bouw daarmee aan nieuwe natuur, aantrekkelijke woongebieden, nieuwe recreatiemogelijkheden en fantastische landschappen. Dit sluit ook aan bij de NOVI afwegingsprincipes 'functiecombinatie' en 'identiteit van een gebied centraal'.

Ten slotte gaf hij voorbeelden van stedelijke ontwikkeling voor aantrekkelijke en sociale omgeving (groen en nabij), en hield hij een pleidooi voor ontwerpend onderzoek zoals Panorama Lokaal, waarbij je met meerdere partijen op zoek gaat naar gedeelde opgaven en verbeelding van mogelijke toekomsten.

Discussie 'bouwen in de polder'

Wat betekent klimaatverandering voor de buitenstedelijke locaties in het REP? Els Otterman (HDSR) begon de discussie met een persoonlijke pitch, waarin zij stelde dat je eigenlijk beter niet kunt bouwen onder zeeniveau: Nee, tenzij. Tenzij je dat echt klimaatbestendig doet. Roelof daagde de wethouders van het westelijke gebied uit hierop te reageren. Zij vonden het goed dat dit nu op de agenda van het REP komt. Voor de vitaliteit van de kernen willen zij wel de ruimte, maar voor de grotere buitenstedelijke locaties lijkt het logisch om dit zwaarwegend mee te nemen. Peter Steijn vatte samen dat de urgentie van het onderwerp duidelijk is, en dat we nu ook vooral met elkaar moeten doordenken op de 'tenzij'.

Discussie 'klimaatadaptatie in de stad'

Wat kunnen we doen om klimaatadaptatief te ontwikkelen, zowel op de langere termijn in het REP als in de projecten en plannen op de kortere termijn. Marieke Schouten (voorzitter Water&Klimaat) lichtte toe dat het netwerk Water&Klimaat net een Regionale Adaptatiestrategie heeft opgesteld (RAS), die daar richting aan geeft. In stedelijk gebied is de ruimte beperkt, dus moeten we opgaven stapelen. Laten we ook de tafels verbinden. In de stad hebben we het credo 'Stad als spons': Groen en water als kans en noodzaak om dorpen en steden aantrekkelijk, leefbaar, duurzaam te houden. En bij het ontwikkelen is het van groot belang om bewoners en andere stakeholders te betrekken (woningcorporaties, maatschappelijke organisatie etc).

Sluiting

Roelof Bleker bedankte de aanwezigen voor hun bijdragen en nodigde uit om een reflectie op de bijeenkomst in de chat te zetten, bijvoorbeeld als antwoord op de vraag 'wat neem je hieruit mee?'. Enkele citaten van bestuurders: 'Blij dat dit onderwerp op de agenda is gekomen. De presentaties waren een mooie aanvulling op elkaar' en 'we werden echt aangestoten door een aantal pitches, ik was ademloos aan het luisteren', 'na zo een deltares-presentatie lijkt de rest ...het schuiven van stoelen op de titanic' en 'goede presentaties en stof tot nadenken / actie'.